

The following conclusions can be drawn: if the above problem is not resolved at the legislative level, the sphere of culture and art in the context of Ukrainian education and science will degrade or turn into a profane corruption sphere. And young professionals and practitioners will forever cease to be interested in the opportunity to conduct and defend a scientific dissertation.

References:

1. Львова І. Циркова режисура та шоу-бізнес у полі розважальної галузі. Роль PR у просуванні циркового шоу. Київ. АРТ-платФОРМА, КМАЕЦМ, 2021. № 3. С. 85–106.
2. Романенкова Ю. До питання про місце циркознавства у сучасній українській гуманітаристиці. Сучасні тенденції розвитку науки. Ужгород, Херсон, 2018. С. 150-153.
3. Постанова, Порядок від 12.01.2022 № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>.
4. Нормативні документи щодо здобуття ступеня доктора. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-75>

ПРАВИЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ЯК ЗАПОРУКА УНИКНЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Шкабаріна Маргарита Андріївна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри психології та інклюзивної освіти,

*Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
м. Рівне, Україна*

Завданням академічної спільноти є вироблення нових знань, дослідження та розвиток науки. Однак, разом з безсумнівними досягненнями в академічному середовищі існує певна загроза – академічний плагіат. Він виникає, коли ідеї, тексти, дослідження, або інші матеріали представляються як власні, незалежно від того, чи вони були запозичені від інших джерел. Ця проблема стає серйозною перешкодою для наукової чесності і завдає шкоди розвитку науки.

Академічний плагіат несе за собою серйозні наслідки як для окремих дослідників, так і для академічних установ загалом. Він може призвести до втрати довіри та репутації дослідника, призупинення або

виключення його з університету та інших правових наслідків. До того ж академічний плагіат підриває основи довіри до науки та освіти, що негативно впливає на загальний розвиток суспільства.

У цьому контексті, правильне оформлення списку використаних джерел відіграє важливу роль у запобіганні академічного плагіату. Список використаних джерел – це інструмент, який дозволяє дослідникам чітко і точно вказати, з яких джерел вони черпали інформацію та ідеї для своїх досліджень. Цей список допомагає встановити походження інформації, надає відповідний авторитет авторам оригінальних джерел, сприяє науковій чесності.

Інформацію, що міститься в документах та матеріалах, слід структурувати та представляти у єдиному і стандартизованому форматі, щоб сприяти подальшому використанню та легкій ідентифікації. Правила оформлення посилань є універсальними і регулюються національними стандартами.

Цитата – фрагмент (уривок) з правомірно оприлюдненого твору, записаного виконання, правомірно оприлюдненої фонограми або відеограми, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора та/або виконавця, виробника фонограми, виробника відеограми і джерела цитування, іншою особою з метою зробити зрозумілишими власні твердження або для посилання на вираження іншої особи в незмінному (автентичному) вигляді або в перекладі такого фрагмента (уривка) [6].

При цитуванні інших робіт, важливо дотримуватися наступних правил:

1. Забезпечити повне та точне цитування тексту, не вносячи змін в авторський текст і не викриваючи оригінальних ідей.

2. Позначити цитований текст у лапки і надати відповідне посилання на джерело, включити прізвище автора у дужках після викладення головної ідеї.

3. Якщо необхідно забрати частину цитати варто використовувати трикрапки для позначення пропущених фрагментів.

4. Додати пояснення або контекст, який чітко відокремлює цитату від вашого власного тексту, і використовувати квадратні дужки для граматичної узгодженості цитати з вашим власним текстом [3; 4; 5].

Невиконання цих правил, включаючи використання ідей або матеріалів без вказання джерела, може бути вважатися порушенням авторського права і розглядатися як плагіат, що означає привласнення іншого авторського матеріалу як свого. Важливо також вказувати джерело при перекладі ідей або текстів, навіть якщо вони не є дослівними цитатами.

В Україні діють два затверджені Національні стандарти, що відповідають за оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 [2] та ДСТУ 8302:2015 [1]. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 – це стандарт, який не поширюється на бібліографічне

посилання, тобто посилання, яке згадано в тексті документа [2]. ДСТУ 8302:2015 – це стандарт, який поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації [1].

Згідно із наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (zareєстровано в Мін'юсті 3 лютого 2017 р. № 155/30023) [7] МОН України спростило вимоги до оформлення списку використаних джерел. Зокрема, на вибір можна використовувати Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015» або один із стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, які є загальнозживаними в зарубіжній практиці оформлення наукових робіт. Ними є: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; ACS (American Chemical Society) style; AIP (American Institute of Physics) style; IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style; Vancouver style; OSCOLA; APS (American Physics Society) style; Springer MathPhys Style.

На сьогоднішній день існують численні безкоштовні онлайн-інструменти для створення та форматування бібліографічних посилань та цитувань в різних міжнародних стилях. Вони роблять цей процес легким та зручним для користувачів. Зазвичай для використання таких інструментів потрібно перейти на веб-сайт сервісу і вибрати бажаний формат цитування та тип документа (наприклад, монографія, журнальна стаття тощо). Після цього, слід ввести основні дані (наприклад, назву журналу, рік публікації, автора або авторів статті, назву статті та сторінки), і згодом отримати готове форматзоване посилання відповідно до обраного стилю цитування. Це значно спрощує завдання з оформлення бібліографічних списків. Такими сервісами є: Реферативний менеджер (<https://4ref.ontu.edu.ua/>), Citation Machine (<https://www.citationmachine.net/>), EasyBib (<https://www.easybib.com/>), Zotero (<https://www.zotero.org/>), BibMe (<http://www.bibme.org/>), Citavi (<https://www.citavi.com/>), RefWorks (<https://www.refworks.com/>) та інші.

Отже, правильне оформлення списку використаних джерел має величезне значення у запобіганні академічного плагіату і підтриманні наукової чесності в академічних дослідженнях та роботах. Список використаних джерел надає чітку і документальну підтримку того, що автор дослідження використовував інформацію та ідеї з певних джерел. Це допомагає підтвердити авторство та відповідальність за використану інформацію. Правильне цитування та посилання на джерела у списку ліквідує можливість вважати вже опублікований матеріал як власний. Список використаних джерел допомагає іншим дослідникам та читачам легко знаходити джерела, на які посилається автор. Це робить науковий діалог більш ефективним і сприяє подальшим дослідженням.

Використання стандартів форматування та цитування допомагає уникнути недорозуміння та помилок у створенні бібліографічних посилань. Тому, правильне цитування та оформлення списку джерел сприяють довірі громадськості до наукових досліджень і забезпечують високий стандарт наукової чесності.

Література:

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.

2. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Чинний від 2007-07-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.

3. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науковотехнічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с.

4. Основні вимоги до оформлення списку літератури за новими стандартами: методичні рекомендації / уклад.: М. П. Гребенюк, Г. З. Шевчук. Луцьк: ВІППО, 2019. 60 с.

5. Оформлення списків використаних джерел (літератури) : методичні рекомендації / Навчально-наукова бібліотека Донбаської національної академії будівництва і архітектури ; укладач : Л. О. Ревенкова ; відпов. за вип. Колесніченко С. В. Краматорськ, 2019. 18 с.

6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855> (дата звернення 12.09.2023).

7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>. (дата звернення 25.08.2023).